

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

درویش وردک
۱۴ فبروری ۲۰۱۷

عرفان څه شی دی؟ عارف څوک دی؟

لومړی برخه

عرفان دخدای پیژندنې اودحقیقت دپلټنې مکتب دی چی بشردخپل پیدایښت څخه راپدېخواپه هغی لگیادی. په بیلابیلو کتابونوکی څیرونکی ددی طریقې اومسلک څودوله تعبیرونه شوی دی، اودهغی ریښی اوبنسټ یی د مختلفو مذاهبو اودایانو په کتابونوکی ترلاسه کړی دی، په دی لنډځای کی ددی مسلک بشپړ تعریف اوتفسیرنشی کیدای، نو یوازی په هغو لنډوتعریفاتوبسنه کوو کوم چی دموضوع دروښانولو لپاره بس دی.

ترتولوجامع اوغوره تعریف دتصوف یاعرفان مکتب لپاره ښایي داوی چی وایي: عرفان اخلاق دی. ابوبکرکتانی(رحمة الله علیه) متوفی ۲۳۳ هجری قمری کال، وایي: تصوف له نیک خلق څخه عبارت دی، هرچالره چی نیک خلق و، هغه دباطن صفا هم مومی.

دابومحمدجریرمتوفی ۳۱۱ هجری قمری کال په قشریه رساله کی داسی نکل کوی چی له ده څخه وپوښتل شول چی عرفان اوتصوف څه دی؟ وویل: په نیکو اخلاقو سره متخلق کیدل، اوله هرپست اودنی خلق څخه ډډه کول دی. له ابوالحسن نوری څخه نقل کوی چی هغه هم ویلی: تصوف نه علم دی اونه هم رسم، بلکه حسنه اخلاق دی، ځکه که رسم وای نو په مجاهدت به لاس ته راغلی وای، اوکه علم وای نوپه تحصیل اولوست به ترلاسه شوی وای، پس دا په اخلاق الله سره تخلق دی چی رسم او علم لاس ته نه راځی.

جنید بغدادی-شیخ الطائفه(رحمة الله علیه) متوفی ۲۹۷ هجری قمری کال وایي: صوفی هغه کس دی چی خدای هغه له خانه وشړی اوبیا یی په خپل عشق سره ژوندی کړی.

ابوبکرکتانی بیا وایي: تصوف له صفا اومشاهدی څخه عبارت دی.

جعفرخلدی متوفی ۳۴۱ هجری قمری کال وایي: تصوف یعنی دعبودیت په لاره کی دنفس اچول(کمارل) اوله ځانه فارغیدل اوپه ټوله سره حق ته تسلیمیدل دی.

ابوبکرشبلی(رحمة الله علیه) څخه دتصوف په هکله وپوښتل شول، وویل: پیل یی دخدای پیژندنه اوپای یی توحید دی. دا هغه لنډ تعریفات دی چی ددی قوم دبزرگانو څخه دتصوف اوعرفان اوصوفی په هکله شوی. اوس که دکتانی خبروته نظر وچوو، گوروچی په لنډ عبارت کی، یی ترتولوغوره تعریف وړاندی کړی، یعنی یوی وسیله اوبل یی غایت، وسیله هماغه صفا او غایت مشاهده ده.

دبزرگوشایخودیناوپایله به داوی چی : دتصوف اوعرفان مکتب یعنی کریمه اخلاق اوحسنه انسانی صفات، چی کامله نمومه بی حسن بصری (رحمة الله علیه) دی چی ددی قوم له پیلوونکو اودحسنه صفاتودرلودونکی اودعلمی اخلاقی شخصیت درلودونکی و اودباطن دصفا اوطهارت اوپاکی بشپړ مثال دی.

اوس بنیایی چی یولند نظر دی خیری ته واچوو اووگورو چی صوفی څوک دی، عارف چیرته دی اودرویش څرنگه دی؟

غالبا دعارف، عابد، صوفی اوزاهد ترمخ توپیرنه کول کیږی، ولی نکته پوهانوپه ژوره دی ته کتنه کړی اووایی: که څه هم صوفی کثیرالعبادات دیو ولی امکان لری چی نورکسان هم چی لمونځ اوروژه ډیرترسره کوی او تل په نوافلو اوغیرواجبوعباداتوحریص وی، ولی صوفی اوعارف نه وی، پس صوفی اوعابد سره توپیرلری.

همدارنگه دزاهد اوعابد ترمخ هم توپیرونه شتون لری چی دابن سینا دتعریف له مخی: زاهد هغه کس دی چی ددنیا له مزو(لذایبو) څخه لیری والی وکړی اوددینا ظاهری بشکلاته اعتناء ونکړی. ولی عابد چی په عباداتولکه لمونځ، روژه باندی قیام وکړی، ولی له دنیا هم بیزاره نه وی.

ولی هغه چی دحق دنورپه غوریدو پسی دی، اوخپل باطن بی دالهی انواروجایگاه گرځولی، عارف دی اودحق پیژندونکی. اوهمدارنگه ابن سینا داسی پایلی ته رسی: هرزاهد عابد دی، ولی هرعابد زاهد ندی، اوعارف له زاهد اوعابد څخه یو اختلاط دی، یعنی هم له دنیا کناره نیسی اوهم په عباداتولاس پوری کوی.

پس تصوف اوعرفان، عارف اوصوفی، یوازی زهد اوزاهد اویوازی عابد اوعبادت ندی، بلکه یومعجون دی له زهد، عبادت، کریم خلق، اوبالاخره رفیع زهد، اومتجرد عبادت یعنی خالصانه دخدای لپاره، اوکریم خلق دمخلوق خدمت لپاره.

اوس چی دعرفان اوتصوف له مکتب سره یوڅه آشناشو، لازمه ده چی دعارف، صوفی اورینتینی درویش سره هم آشنایی ترلاسه کړو، اودروغن مدعیان له صادقو پاکدلانوڅخه جلا اوبیلکرو، ددی خبری درویشانتیا لپاره بیا هم ددی قوم دبزرگانو څخه مرسته اخلو:

ذوالنون مصری(رحمة الله علیه) وایی: دشام په ځمکه په یوی عارفی بنځی پینس شوم، ورته ومی ویل: خدای دی درباندی ورحمیږی، له کوم ځایه راخی؟ وویل: من عنداقوام(تجافی جنوبهم عن المضاجع یدعون ربهم خوفا وطمعا) بیامی تری وپوښتل کوم ځای ته ځی؟ وویل: (جَالٍ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ)-«دهغومردانوخواته چی: تجارت اوبیعه دوی دخدای له یاده نه غافلوی. سوره نورآیه ۳۷».

صوفیه کرام ترهغی ځایه مخکی ځی چی خپل زهد دهرعابد اوزاهد له زهده پورته وگنی، درابعی عدوی(رضی الله تعالی عنها) په قول چی یوه له عارفوبیبیانوڅخه ده، په قول: دغیرصوفی زهد یوه معامله اویوتجارت دی چی ددنیا کالی داخرت په بیه پلوری، ولی صوفی له دنیا څخه لیری والی کوی چی مبادا هغه دخدای له یاده غافل نکړی، اودغیرصوفی عبادت یوتجارت دی چی جنت پری رانیسی، چی دا ډله دهغو کارگرانوپه څیرده چی ورځ دشیپي دمزد لپاره بیگاه کوی. ولی دعارف عبادت یوازی دحق قرب ته درسیدو لپاره دی، اودخدای پرستش ځکه کوی چی دهغی اقدس ذات دعبادت لایق اودبندگی بنایسته بولی، پدی هلکه فرمایي: (لَهُمْ إِنْ كُنْتُمْ أَعْبُدْكُمْ خَوْفًا مِنْ نَارِكُمْ فَأَلْقَيْتُمْ فِيهَا، وَإِنْ كُنْتُمْ أَعْبُدْكُمْ طَمَعًا فِي جَنَّتِكُمْ فَأَخْرَمْنِيهَا، وَإِنْ كُنْتُمْ أَعْبُدْكُمْ لِرُؤْيَا الْكَرِيمِ فَلَا تَحْرَمْنِي مِنْهُ)-«ای خدایه که ستاپالنه ددورخ له ویرکوم، نوپه هغی کی می واچوه، اوکه دی دجنت په طمع عبادت کوم له هغی می محرومه کړه، اوکه ستا دلقاء لپاره ستا عبادت کوم، له هغی می مه بی برخی کوه».

همدارنگه ددی بزرگواری سیدی خبره دوه پیری وړاندی امیرالمومنین حضرت علی(رضی الله تعالی عنه) په بنکلو تکیوسره بیان فرمایلی: **(الهی مَا عَبَدْتِكَ خَوْفًا مِنْ نَارِكَ، وَلَا طَمَعًا فِي جَنَّتِكَ، بَلْ وَجَدْتُكَ أَهْلًا لِلْعِبَادَةِ فَعَبَدْتُكَ)**- «ای خدایه، نه ددو زخ له ویری اونه هم دجنت په طمع ستاعبادت کوم، بله ته می ښایسته دپرستش وگنلی اوستا عبادت کوم».

همدی بزرگواریامام بل خای فرمایلی: **(إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فِتْلِكَ عِبَادَةَ التَّجَارِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَهْبَةً فِتْلِكَ عِبَادَةَ الْعَبِيدِ، وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فِتْلِكَ عِبَادَةَ الْأَخْرَارِ)**- «هماغه یوقوم دخدای پالنه دگنلی لپاره کوی چی داعبادت تجارتي دی، بل قوم بیا ددو زخ له ویری دخدای پرستش کوی، چی داهم دبردگانو عبادت دی، بله ډله بیا دهغی درگاه دشکرانی دوراندی کولو لپاره دخدای پرستش کوی چی دا دآزاده گانو عبادت دی».

دارنگه عبادت چی دوجه الله لپاره وشی، هماغه دریبنتینی عارف عبادت دی چی نه دپاداش انتظارلری اونه هم له دوزخه ویره لری، بلکه ټول غم اوهم یی دحق قرب ته رسیدل اولقاء الله ده.

سلطان العارفين شیخ بایزید بسطامی (رضی الله تعالی عنه) فرمایلی: دیوه کس شهرت می واورید چی په زهد اوتقوی کی دزمانی سرو، دده لیدو ته لیواله شوم، یوه له یارانوته می وویل چی ما هغی ته بوزه، کله چی یی کورته ورسیدم هغه له کوره دباندی ووت اودمسجد خواته روان شو، زه ورپسی مسجد ته ننوتم، ومی لیدل پداسی حال کی چی مخ په کعبه ولاړو دخولی لاری یی توکری اودرسول الله (صلی الله علیه وسلم) له آدابویی اطاعت ونکر، هغه واقعی زاهد نه بولم، ځکه هرچاچی دپیغمبرعلیه الصلوة وسلام یوسنت ترک کړل نو دزهد اوتقوی دعوه نشی کولای، اوپرته له دی چی ورسره یوه خبره وکرم له جومات څخه بهر شوم.

همدارنگه شیخ بایزید بسطامی (رحمة الله علیه) فرمایلی: که دیوه شخص کرامت هغه خای ته ورسیری چی په هوا والوزی، دده په دی عمل باید غره نشی، ترڅو وڅیروچی دی دشریعت داوامرو اونواهیو پروړاندی څرنگه چلند کوی؟

سهل تستری (رحمة الله علیه) نه دصوفی اوریبنتینی درویش په هکله وپوښتل، وویل: هغه چی په کتاب اودرسول اکرم(صلی الله علیه وسلم) په سنتونمگل ولگوی، له حلالو ژوند وکری اودنورو له اذیت اوزارڅخه ډډه وکری، له ورو اولویو گناهونو څخه لیری اوسی، اودنورو حقوق احترام کړی.

سید احمد رفاغی (رحمة الله علیه) پدی هکله فرمایلی: **(إِذَا رَأَيْتَ رَجُلًا يَطِيرُ فِي الْهَوَاءِ، أَوْ يَمْشِي عَلَى الْمَاءِ، فَلَا تَغْتَرِبْ بِهِ، حَتَّى تَرَى أَفْعَالَهُ وَأَقْوَالَهُ بِمِيزَانِ الشَّرْعِ)**- «هرکله که دی یوکس ولید چی په هوا الوزی، یا ددریاب په سرروانیری، دهغی فریب ونخوری، ترڅوچی یی اعمال دشرعی په تله ونه تلل شی».

هرکله که یی اعمال اواقوال دشرعی په موازینو برابر، هغه وخت هغه درویش صوفی اویا عارف بللی شو، اوپه غیردی صورت کی په هوا الوتل اودابوپه سرتلل دشیطان له اعمالو څخه گڼل کیږی.

شیخ جنید(قدس سره) چی دطایفی په سید مشهودی، دصوف ، درویش اوعارف په قشیری تعبیرکی داسی فرمایلی: **(مَنْ لَمْ يَحْفَظِ الْقُرْآنَ وَلَمْ يَكْتُبِ الْحَدِيثَ لَا يَقْتَدِي بِهِ فِي هَذَا لَامِرٍ، لَانَ عَلِمْنَا هَذَا مَقِيدَ بَاصُولِ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ)**- «چاچی قرآن اوحديث زده نکړل په هغی پسی اقتداءمکوی، ځکه چی زمونږ علم(تصوف) دکتاب اوستنوپه رعایت پوری تړاولری».

اویا وایی: **(عَلِمْنَا هَذَا مَشِيدَ بَحْدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ))**- «زمونږ دا علم درسول اکرم(صلی الله علیه وسلم) په سنتولار دی».

اوهمدارنکه فرمایي: (الطريق كلها مسدودة على الخلق، الاعلى من اقتضى اثر الرسول(عليه الصلاة والسلام) واتبع سنته لزم طريقته)-«تولی لاری دخلکو پرمخ ترلی دی، پرته له یوی لاری او هغه درسول اکرم(صلی الله علیه وسلم) په لاره تلل، اودهغی دستتواوکرواتباع ده».

اوس به وگورو چی داسلام جلیل القدر عالم اوعارف ، ابوحامد محمد غزالی پدی هکله څه ویلی دی: پوه شه چی دخدای دلاری سالکین اندک دی، اوددرواغومدعیان دیر، مونږ درینتینی عارف لپاره دوی نښانی ایردو، یوداچی د رینتینی سالک ټول اقوال اوافعال دشریعت مطابق دی، دوهم هیڅکله دتصوف جامی نه په ځان کوی، ترڅوچی لومړی دشرعی اومرو داطاعت اودنواهیو درعايت ، په جامو سمبال نشی.

بیاهم امام غزالی (رحمة الله علیه فرمایي) : کله ناکله اوریدل کیږی چی فلانی مقام ته رسیدلی دی چی عبادات اوتکالیف تری ساقط شوی دی، باید وویل شی چی داغرور اوفریتگی ده، ځکه څیرونکی وایی: (لَوْ رَأَيْتَ إِنْسَانًا يَطِيرُ فِي الْهَوَاءِ وَيَمْشِي عَلَى الْمَاءِ، وَهُوَ يَتَعَاطَى أَمْرًا يُخَالِفُ الشَّرْعَ، فَأَعْلَمَ أَنَّهُ شَيْطَانٌ)-«که دی یو انسان ولید چی په هوا الوزی اوداوبو پرسرخي، ولی دشرعی مخالف کارترسره کوی، پوه شه چی هغه شیطان دی».

نوربیا.....